

KALIP İŞLERİ

İş Sağlığı ve Güvenliği I
10. Hafta

Kalıp

Tanım

Beton ve betonarme eleman üretiminde elemanın şekillendirilmesini sağlayan her türlü uygulamaya kalıp denir.

Kalıp Yapımında Uyulması Gereken Genel İlkeler

- Kalıbın iç ölçüsü ve geometrisi, üretilecek elemanın dış ölçüsüne ve geometrinse uygun olmalıdır.
- Kalıp, taze beton yükü yanında, oluşabilecek ilave yüklerin basınç ve dinamik etkilerini (*hareketli yük*) de karşılayabilecek sağlamlıkta, deforme olmayacak rijitlikte olmalıdır.

Kalıp Yapımında Uyulması Gereken Genel İlkeler

- Kalıp ekonomik olmalıdır.
- Kalıbın ekonomik olması için daha yapının projelendirilmesi aşamasında eleman boyutlandırılırken kalıp faktörü göz önünde tutulmalı; kalıp yönteminin belirlenmesi aşamasında pratik ve ekonomik olan şekiller seçilmeye çalışılmalıdır.

Kalıp Yapımında Uyulması Gereken Genel İlkeler

- Birçok kez kullanılacak kalıp elemanları, her kullanımdan sonra iyi temizlenmeli ve düzgün istiflenmelidir.
- Kalıp alınma süresi, yapılan elemanların çeşidi, kullanılan çimento cinsi dikkate alınarak belirlenmelidir. İlgili teknik elemanın talimatı olmaksızın kalıp sökülmesine izin verilmemelidir.
- Sıcak havalarda beton dökülmeden önce kalıp ıslatılmalı; gerekiyorsa özel kalıp yağı ile yağlanmalıdır.

Beton sertleşirken kimyasal reaksiyon oluşur ve ısı ortaya çıkar, bu ısı betonu çatlatır, betonun su ihtiyacını karşılamak için serpme şekilde kalıp ıslatılır.

Yağlama işlemi ise kalıbın yapışmaması için yapılır.

Kalıp Kurulumu

- Kalıp elemanları ve kalıp destek elemanları ile ilgili statik hesaplamaları yaptıktan sonra montaja başlanmalıdır.
- Kalıplar kalıp planına uygun şekilde yerleştirilmelidir.
- Kalıpların yatay ve düşey yüklere dayanıklı olabilmesi için kalıp ve dikmeler malzeme cinsine bağlı olarak TS 647 ve TS 648'e uygun şekilde tasarlanmalıdır.

Kalıp Kurulumu

- Kalıplar temizlenmeli, yağlanmalı ve yüzeyi düzgün olmalıdır.
- Kalıplar malzeme özelliklerine uygun şekilde tekrar tekrar kullanılmalıdır.
- Kalıplarda sızıntı olmamalıdır.

Kalıp Kurulumu

- Yüksekten düşme tehlikesi bulunan dış kalıp çalışmalarında, yüksekten düşmeyi engelleyici güvenlik ağları kurulmalıdır.
- Betonarme kalıplarının yeterliliği (sağlamlığı) her beton dökümünden önce mutlaka kontrol edilmelidir.
- Hasar görmüş ve ekli malzemeleri kalıp altı iskele destek elemanı (yastık) olarak kullanmamalıdır.

Kalıp Kurulumu

- Çökme tehlikesine karşı yükü dağıtan, eğilmeyen sağlam altlıklar (yastık) kullanılmalıdır.
- Kalıp elemanlarını diğer kalıp elemanlarına temas etmeyecek şekilde taşınmalıdır.
- Halat bağlantısını ancak kalıp elemanları yerine tam olarak yerleştikten sonra çözülmelidir.
- Perde ve kolon kalıp elemanlarını çekme ve basınca karşı dayanıklı şekilde sabitlemek için uygun ekipman kullanılmalıdır.

Kalıp Kurulumu

- Beton dökümü için çalışma platformu kurulmalıdır. Platformun etrafına yüksekte düşmeyi engelleyici korkuluk sistemi yerleştirilmelidir.
- Çalışma yeri tüm çalışma bölgelerine ilave merdiven veya başka bir ekipman kullanmadan ulaşılabilecek şekilde düzenlenmeli.
- Çalışma alanlarına ulaşımı sadece kalıp sistemine bağlı merdivenlerle veya uygun tırmanma merdivenleri ile sağlanmalı.

Kalıp Söküm Süreleri

- Portland çimento kullanılması durumunda;
Kolonlar 3 gün,
Döşeme kalıpları 8 gün,
Çok büyük açıklıklar ve kiriş altları 21 gün.

Kalıp Söküm Süreleri

- Katkılı Portland çimento kullanılması durumunda;

Kolonlar 2 gün,

Döşeme kalıpları 4 gün,

Çok büyük açıklıklar ve kiriş altları 8 gün.

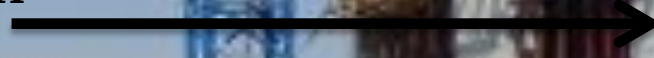
Not: Hava sıcaklığının 5 derece altına düştüğü her gün için kalıp sökölme süresine 1 gün eklenir.

Kalıp Sökerken

- İlk olarak kolon kalıplarından başlanır. Söküm işleminde, kalıp çıkımında en son yapılan iş ilk yapılır.
- Döşeme kalıpları sökülürken iki aks arasındaki dikmeler çıkarılıp söküm işlemi iki aks iki aks yapılır.

İlk olarak kolon kalıpları
açılır.

Mart 2014 | Matiat Gold | Nova İnşaat
Skydome Sökümü

Kalıp Sökerken

- Döşemeler sökülürken veya açıklığı 3 m'yi geçen kirişler sökülürken orta yerinde yedek dikmeler bırakmakta fayda vardır.
- Normal portland çimento kullanılmışsa bu dikmeler 14 gün, çabuk priz alan katkıli portlandta ise en az 8 gün tutulmalıdır.
- Farklı katlarda aynı zamanda yedek dikmeler tutuluyorsa bunların aynı hizada olması gerekmektedir.

Yedek Dikmeler

Kalıp Sökerken

- Sökümlerin sonunda malzemeler düzgün istiflenmeli ve ilgili alan temizlenmelidir.
- Alanda söküm yapan işçi dışında herhangi bir işçi olmamalıdır. Bu işçi söküm için gerekli araçları yanında bulundurmalıdır.
- Manivela, civata anahtarı, kalıpları taşımak için vinç veya asansör, yüksekte çalışma varsa düşmeyi engelleyici donanımlar, çelik burunlu ve tabanlı ayakkabı, emniyet kemeri ve eldiven sağlanmalıdır.

Kalıplar çok tehlikeli çok dağınık

